

Ο περί Αγωγών Αποζημίωσης για Παραβάσεις του Δικαίου
Ανταγωνισμού Νόμος του 2017 (Ν. 113(Ι)/2017)

Αλληλεπίδραση μεταξύ Δημόσιας και Ιδιωτικής
Εφαρμογής του Δικαίου του Ανταγωνισμού:
Σχέση Συμπληρωματική και όχι Ανταγωνιστική

Παντελής Χριστοφίδης
Δικηγόρος

εκ μέρους Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου (ΠΔΣ)

*Ο δρόμος
για την υιοθέτηση της*
**Οδηγίας 2014/104/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου
της 26ης Νοεμβρίου 2014**

σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού των Κρατών Μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Komninos, Assimakis, The Relationship between Public and Private Enforcement: Quod Dei Deo, Quod Caesaris Caesari (23 Ιουνίου 2011). Άρθρο προσβάσιμο μέσω της ιστοσελίδας <https://ssrn.com/abstract=1870723>

Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) [νυν Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)] έχει αναγνωρίσει ότι οι ιδιωτικές αγωγές ενδυναμώνουν τη λειτουργία των κανόνων του Ευρωπαϊκού Δικαίου του Ανταγωνισμού και αποθαρρύνουν πρακτικές που είναι υπεύθυνες για τον περιορισμό ή την νόθευση του ανταγωνισμού, με αποστέλεσμα να έχουν μία σημαντική συνεισφορά στην διατήρηση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού εντός της Ένωσης. (σελ. 144)

Απόφαση ΔΕΚ στην Υπόθεση C-453/99 Courage Ltd v Bernard Crehan [2001] ECR I-6297 (αιτιολογική σκέψη 27)

«... Με το Άρθρο 85(1) της ΣΕΚ [νυν Άρθρο 101(1) ΣΛΕΕ] σκοπείται η προστασία των τρίτων, ανταγωνιστών ή καταναλωτών, και όχι των συμβαλλομένων στην παράνομη σύμβαση. Αυτοί είναι στην πραγματικότητα οι υπαίτιοι και όχι τα θύματα του περιορισμού του ανταγωνισμού.».

Απόφαση ΔΕΚ στις Συνεκδικαζόμενες Υποθέσεις C-295/04 έως C-298/04 Vincenzo Manfredi κ.α. v Lloyd Adriatico Assicurazioni SpA κ.α. [2006] ECR I-6619 (αιτιολογική σκέψη 91)

Πράγματι, ένα τέτοιου είδους δικαίωμα ενισχύει την αποτελεσματική λειτουργία των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού και μπορεί να αποθαρρύνει τις συχνά συγκεκαλυμμένες συμφωνίες ή πρακτικές που δύνανται να περιορίσουν ή να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό. Υπό το πρίσμα αυτό, οι ασκούμενες ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων Αγωγές Αποζημιώσεως μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στη διατήρηση αποτελεσματικού ανταγωνισμού εντός της Κοινότητας (προαναφερθείσα Απόφαση Courage και Crehan, σκέψη 27).

Wils, Wouter P. J., Private Enforcement of EU Antitrust Law and Its Relationship with Public Enforcement: Past, Present and Future, *World Competition*, Volume 40, Issue I, Μάρτιος 2017, σελ. 3 – 46. Παρουσιάστηκε στο Mannheim Centre for Competition and Innovation Law and Economics Conference on Cartel Damages in Europe, στις 10-11 Νοεμβρίου 2016. Άρθρο προσβάσιμο στην ιστοσελίδα <https://ssrn.com/abstract=2865728>

Η Οδηγία 2014/104/ΕΕ οδήγησε σε ένα τέλος την συζήτηση διάρκειας 10 ετών σχετικά με τον ρόλο των ιδιωτικών αγωγών, ή τουλάχιστον των ιδιωτικών αγωγών για αποζημιώσεις, στα πλαίσια της εφαρμογής των Άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ.

Ο κεντρικός ρόλος της δημόσιας εφαρμογής, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και από τις Εθνικές Αρχές Ανταγωνισμού, οι οποίες εργάζονται μαζί στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανταγωνισμού (ECN), έχει επιβεβαιωθεί, με τις ιδιωτικές αγωγές για αποζημιώσεις να διαδραματίζουν ένα επικουρικό ρόλο, ο οποίος αφορά την απόδοση αποζημιώσεων. (σελ. 39)

*Νομικό περιβάλλον στην Κυπριακή Δημοκρατία
πριν τη δημοσίευση του Ν. 113(I)/2017*

Απόφαση Ανωτάτου Δικαστηρίου Κύπρου (ΑΔΚ) ημ. 23.12.1997 στην Πολιτική Έφεση αρ. 9257 (1997) 1Γ Α.Α.Δ 1780

Στο σύγγραμμα Halsbury 's Laws of England 4th Ed. Vol. 44(1) para. 1360, εξηγείται ότι η παράλειψη εκπλήρωσης καθήκοντος το οποίο επιβάλλει ο Νόμος μπορεί, ανάλογα με την πρόθεση του Νομοθέτη να στοιχειοθετήσει το Αστικό Αδίκημα (tort) της παράβασης εκ του νόμου απορρέοντος καθήκοντος.

Πρόκειται για αστικό αδίκημα γνωστό στο Κοινό Δίκαιο (Common Law) το οποίο αποτελεί μέρος του Κυπριακού Δικαίου, βάσει του Άρθρου 29(1)(γ) του περί Δικαστηρίων Νόμου του 1960 (Ν.14/1960), η μή ενσωμάτωση του οποίου στον περί Αστικών Αδικημάτων Νόμο (Κεφ. 148) δεν αποκλείει την εφαρμογή του.

Κατά πόσο συγκεκριμένος νόμος στοιχειοθετεί αγωγήμο δικαίωμα για την ανάκτηση ζημίας η οποία προκαλείται από την παράβαση νομικής υποχρέωσης, είναι τελικά θέμα ερμηνείας, όπως τονίζεται στην Απόφαση του ΑΔΚ στην Πολιτική Έφεση αρ. 4868 (1970) 1 C.L.R. 196, Απόφαση του Atkin L.J., (όπως ήταν τότε) στην Phillips v. Britannia Hygienic Laundry Co. [1923] 2 K.B. 832, 842, και ιδιαίτερα στο ακόλουθο απόσπασμα (σε μετάφραση):

«Επομένως το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσον οι συγκεκριμένοι Κανονισμοί, ειδωμένοι υπό το πρίσμα των περιστάσεων κάτω από τις οποίες έγιναν και με τις οποίες σχετίζονται, είχαν ως σκοπό τους την επιβολή ενός καθήκοντος, το οποίο είναι μόνο δημόσιο καθήκον, ή είχαν ως σκοπό τους, την επιβολή, επιπρόσθετα του δημόσιου καθήκοντος, ενός καθήκοντος που μπορεί να καταστεί αντικείμενο επίκλησης από ένα παραπονούμενο πρόσωπο.»

Άρθρο 4ο Ν. 13(Ι)/2008:

Σε περίπτωση αγωγής για αποζημίωση από οποιοδήποτε πρόσωπο το οποίο υπέστη ζημιά και/ή οικονομική βλάβη από πράξεις ή παραλείψεις επιχειρήσεως ή ενώσεων επιχειρήσεων ενεργηθείσες κατά παράβαση των άρθρων 3 και/ή 6 του παρόντος Νόμου και/ή των Άρθρων 101 ΣΛΕΕ και/ή 102 ΣΛΕΕ, τελεσίδικη απόφαση της ΕΠΑ ή άλλης Αρχής Ανταγωνισμού ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που διαπιστώνει την εν λόγω παράβαση, αποτελεί μαχητό τεκμήριο της αλήθειας του περιεχομένου της.

Διασύνδεση με Άρθρο 9 Ν. 113(Ι)/2017

Ενδιάμεση Απόφαση Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας ημ. 31.12.2015 Πολιτική Αγωγή
Αρ. 1207/2008 (Στ. Χατζηγιάννη, Π.Ε.Δ.)

Ως προς την ισχυριζόμενη παράβαση, μεταξύ άλλων Νομοθετικών προνοιών, των Άρθρων 3, 4 και 6 του περί Προστασίας των Ανταγωνισμού Νόμου του 2008, τα Άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης [νυν Άρθρα 101 και 102 Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)], το Δικαστήριο ανέφερε ότι έχει «την άποψη ότι οι πιο πάνω ισχυριζόμενες παραβάσεις θέσμιου καθήκοντος αφορούν και εγείρουν θέματα τα οποία πρέπει να αποφασιστούν κατά την ακρόαση».

Απόφαση της Δικαστικής Επιτροπής της Βουλής των Λόρδων ημ. 23.06.1983 Garden Cottage Foods Ltd v Milk Marketing Board [1983] 2 All ER 770 (παρ. 775) (σε μετάφραση)

Μία παράβαση καθήκοντος που επιβλήθηκε από το Άρθρο 86 ΣΕΚ [νυν Άρθρο 102 ΣΛΕΕ] για μή καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης εντός της Κοινής Αγοράς ή σε ένα σημαντικό μέρος αυτής μπορεί να κατηγοριοποιηθεί εντός του Αγγλικού Δικαίου ως μία παράβαση ενός θέσμιου καθήκοντος, το οποίο έχει επιβληθεί *όχι μόνον για την επίτευξη του σκοπού της προαγωγής της γενικότερης οικονομικής ευημερίας* εντός της Κοινής Αγοράς *αλλά και προς όφελος των ιδιωτών – ατόμων που έχουν υποστεί ζημιά* που προκλήθηκε από την παράβαση του καθήκοντος αυτού.

Απόφαση Αγγλικού Εφετείου ημ. 14 Οκτωβρίου 2008 Devenish Nutrition Ltd v Sanofi Aventis SA (France) and others [2008] EWCA Civ 1086 (παρ. 139) όσον αφορά παράβαση του Άρθρου 81 ΣΕΚ (νυν Άρθρου 101 ΣΛΕΕ) (σε μετάφραση)

Αποτελεί καθήκον των Κρατών Μελών να παρέχουν εσωτερικά νομικά μέτρα σε πρόσωπα που υποστηρίζουν ότι έχουν υποστεί ζημιά ως αποτέλεσμα τέτοιων συμφωνιών. Στο Ηνωμένο Βασίλειο το εσωτερικό αυτό νομικό μέτρο αποτελεί η παράβαση θέσμιου καθήκοντος.

Σκοπός της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ

Άρθρο 1(1)

Η θέσπιση ορισμένων αναγκαίων κανόνων για να διασφαλίζεται ότι οιοσδήποτε υπέστη ζημία λόγω παράβασης του Δικαίου Ανταγωνισμού από επιχείρηση ή από ένωση επιχειρήσεων μπορεί να ασκήσει αποτελεσματικά το δικαίωμα για αξίωση πλήρους αποζημίωσης για την εν λόγω ζημία από την επιχείρηση ή την ένωση επιχειρήσεων.

Αιτιολογική Σκέψη αρ. 5 Προοιμίου της Οδηγίας

Οι Αγωγές Αποζημίωσης είναι ένα μόνο στοιχείο ενός αποτελεσματικού συστήματος ιδιωτικής επιβολής του δικαίου ανταγωνισμού σε περιπτώσεις παράβασης και συμπληρώνονται από εναλλακτικές δυνατότητες επανόρθωσης, όπως οι συναινετικοί τρόποι επίλυσης διαφορών και οι αποφάσεις δημόσιων φορέων περί επιβολής νομοθεσίας που προσφέρουν στους διαδίκους ένα κίνητρο για χορήγηση αποζημίωσης.

Ημερομηνία Ορόσημο: 21.07.2017

Μεταφορά της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ
στο
Δίκαιο της Κυπριακής Δημοκρατίας
μέσω
του περί Αγωγών Αποζημίωσης
για Παραβάσεις του Δικαίου του Ανταγωνισμού
Νόμου του 2017 (Ν. 113(Ι)/2017)

Πιθανότητες Καταχώρησης Αγωγής για Αποζημιώσεις ενώπιον του κατά τόπον αρμόδιου Επαρχιακού Δικαστηρίου:

είτε

Καταχώρηση Εξ Υπαρχής Αγωγής, αποσκοπώντας στην απόδειξη της παράβασης των σχετικών προνοιών του Δικαίου του Ανταγωνισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας (Άρθρων 3 και/ή 6 του Ν. 13(I)/2008) και/ή του Δικαίου του Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην απόδειξη της ύπαρξης και της έκτασης της ζημιάς που έχει προκληθεί από την παράβαση αυτή (γνωστή ως *Stand Alone Civil Action*)

ή

Καταχώρηση Αγωγής κατόπιν τελεσίδικης απόφασης της ΕΠΑ ως προς την ύπαρξη συγκεκριμένης παράβασης των πιο πάνω προνοιών, αποσκοπώντας στην απόδειξη της ύπαρξης και της έκτασης της ζημιάς που έχει προκληθεί από την παράβαση αυτή (γνωστή ως *Follow – on Civil Action for Damages*).

Hüschelrath, Kai and Peyer, Sebastian, Public and Private Enforcement of Competition Law - A Differentiated Approach (2013). ZEW - Centre for European Economic Research Discussion Paper No. 29. Άρθρο προσβάσιμο στην ιστοσελίδα <https://ssrn.com/abstract=2278839>

Οι πλείστες υποθέσεις καταδεικνύουν ότι οι ιδιώτες Ενάγοντες είναι υπέρ της δεύτερης επιλογής ένεκα των δυσκολιών στον εντοπισμό και την απόκτηση πληροφοριών για την απόδειξη της υπόθεσης τους ενώπιον του Δικαστηρίου σε αντιδιαστολή ως προς τις εξουσίες των Εθνικών Επιτροπών Ανταγωνισμού για συλλογή αυτών των πληροφοριών. (σελ. 22 – 23)

Ισχύς των Αποφάσεων της ΕΠΑ και άλλων Εθνικών Αρχών Ανταγωνισμού (NCAs) Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρο 9 Ν. 113(I)/2017

- ❖ Τελεσίδικη Απόφαση παράβασης της ΕΠΑ, με την οποία διαπιστώνεται παράβαση του Δικαίου Ανταγωνισμού, αποτελεί αμάχητο τεκμήριο σε διαδικασία αγωγής αποζημίωσης ενώπιον Δικαστηρίου.

Τελεσίδικη Απόφαση παράβασης της ΕΠΑ: Απόφαση παράβασης που δεν υπόκειται πλέον σε προσφυγή δυνάμει του Άρθρου 146 του Συντάγματος ή, σε περίπτωση άσκησης προσφυγής, την Απόφαση του Διοικητικού Δικαστηρίου με την οποία επικυρώνεται η απόφαση παράβασης, ή σε περίπτωση άσκησης Έφεσης κατά της απόφασης του Διοικητικού Δικαστηρίου, την Απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου επί της Έφεσης, με την οποία επικυρώνεται η Απόφαση παράβασης. (Άρθρο 2)

- ❖ Τελεσίδικη Απόφαση, η οποία έχει εκδοθεί σε άλλο Κράτος Μέλος, δύναται να υποβληθεί ενώπιον του Δικαστηρίου, ως εκ πρώτης όψεως μέσω απόδειξης του γεγονότος της παράβασης του δικαίου ανταγωνισμού και, κατά περίπτωση, μπορεί να εκτιμηθεί παράλληλα με τυχόν άλλο αποδεικτικό υλικό που προσκομίζουν οι διάδικοι.
- ❖ Διατηρούνται το δικαίωμα και η υποχρέωση του Δικαστηρίου για υποβολή Προδικαστικού Ερωτήματος σύμφωνα με τις πρόνοιες του Άρθρου 267 ΣΛΕΕ.

Δικαίωμα σε Πλήρη Αποζημίωση

Άρθρο 4 Ν. 113(I)/2017

Οιοδήποτε Φυσικό ή Νομικό Πρόσωπο ή Δημόσια Αρχή που έχει υποστεί ζημία λόγω παράβασης του Δικαίου Ανταγωνισμού μπορεί να αξιώσει και να επιτύχει πλήρη αποζημίωση για την εν λόγω ζημία.

Ως πλήρης αποζημίωση θεωρείται η αποκατάσταση του προσώπου που ζημιώθηκε στην κατάσταση, στην οποία θα βρισκόταν εάν δεν είχε τελεσθεί η παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού, με την επιδίκαση, ιδίως γενικών και/ή ειδικών αποζημιώσεων και/ή διαφυγόντος κέρδους, όπως και η καταβολή τόκων, οι οποίοι οφείλονται από τη στιγμή κατά την οποία προκλήθηκε η ζημία και μέχρι την καταβολή της αποζημίωσης.

Η πλήρης αποζημίωση δεν περιλαμβάνει επιδίκαση τιμωριστικών αποζημιώσεων.

Απόφαση ΑΔΚ ημ. 31.12.1997 Πολιτική Έφεση αρ. 9271 (1997) 1Γ Α.Α.Δ. 1800

Οι τιμωρητικές ή παραδειγματικές αποζημιώσεις (exemplary damages) επιβάλλονται σε περίπτωση διάπραξης αστικών αδικημάτων σε περίπτωση, μεταξύ άλλων, όπου αυτά διαπράττονται με πλήρη αδιαφορία για τα δικαιώματα του ζημιωθέντος μέρους (Ενάγοντα) και τα οποία διενεργούνται κατά από συνθήκες που αποβλέπουν στον προσπορισμό κέρδους από τον αδικοπραγούντα (Εναγόμενο).

Δικαίωμα σε Πλήρη Αποζημίωση

Απόφαση Αγγλικού High Court ημ. 19.10.2007 στην Υπόθεση Devenish Nutrition Ltd and others v Sanofi-Aventis SA (France and others [2007] EWHC 2394 (Ch))

Είχε προηγηθεί σχετική Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για παράβαση του Άρθρου 81 ΣΕΚ [νυν Άρθρου 101 ΣΛΕΕ]

Κατά την άποψη του Δικαστηρίου, όσον αφορά τις υποθέσεις Δικαίου Ανταγωνισμού, η επιβολή διοικητικών προστίμων και η επιδίκαση παραδειγματικών αποζημιώσεων (exemplary damages) υπηρετούν τον ίδιο στόχο, δηλαδή την τιμωρία και την αποτροπή αντι - ανταγωνιστικής συμπεριφοράς (παρα. 48)

Η Αρχή ne bis in idem (απαγόρευση της διπλής διακινδύνευσης), δυνάμει της οποίας ένα πρόσωπο δεν μπορεί να τιμωρείται δύο φορές για την ίδια αδικοπραξία, αποτελεί θεμελιώδη Αρχή του Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και αποκλείει την επιδίκαση παραδειγματικών αποζημιώσεων στην περίπτωση όπου στους Εναγομένους έχει ήδη επιβληθεί η καταβολή διοικητικών προστίμων ή ακόμη και στην περίπτωση που τέτοια διοικητικά πρόστιμα έχουν επιβληθεί αλλά, κατόπιν, το ύψος τους έχει μειωθεί ακόμη και στο μηδέν, ως αποτέλεσμα της εφαρμογής Σχεδίου Επιείκειας, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (παρα. 40 και 52)

Δικαίωμα σε Πλήρη Αποζημίωση

Απόφαση Αγγλικού Competition Appeal Tribunal (CAT) ημ. 05.07.2012 στην Υπόθεση αρ. 1178/5/7/11 2 Travel Group Plc (In Liquidation) v. Cardiff City Transport Services Limited [2012] CAT 19

Καταχώρηση Αγωγής (Follow – on Action) κατόπιν της Απόφασης ημ. 18.11.2008 αρ. CA98/01/2008 της τότε Εθνικής Αρχής Ανταγωνισμού του Ηνωμένου Βασιλείου Office of Fair Trading (OFT) για παράβαση του Άρθρου 18 της Νομοθεσίας Competition Act 1998 (κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης) από την Cardiff Bus.

Σε αναφορά προς την Απόφαση του Αγγλικού High Court στην Devenish λέχθηκε ότι η επιδίκαση παραδειγματικών αποζημιώσεων είναι θεωρητικά δυνατή στην περίπτωση που υπήρξε ηθελημένη παραβίαση του Νόμου, δηλαδή στην περίπτωση όπου η Εναγόμενη (α) ενεργούσε γνωρίζοντας ότι η συγκεκριμένη της πράξη συνιστούσε παράβαση του Δικαίου περί Προστασίας του Ανταγωνισμού, και (β) επιδιώκοντας (intending) την επιτέλεση της παράβαση αυτής. (παρα. 485)

Δικαίωμα σε Πλήρη Αποζημίωση

Απόφαση Αγγλικού Competition Appeal Tribunal (CAT) ημ. 05.07.2012 στην Υπόθεση αρ. 1178/5/7/11 2 Travel Group Plc (In Liquidation) v. Cardiff City Transport Services Limited [2012] CAT 19

Στην Devenish, η επιδίκαση παραδειγματικών αποζημιώσεων δεν ήταν δυνατή ένεκα της εφαρμογής της Αρχής *ne bis in idem*, καθώς είχε ήδη επιβληθεί, έστω και εάν είχε μειωθεί στο μηδέν, διοικητικό πρόστιμο στα πλαίσια της εφαρμογής του Σχεδίου Επιείκειας. (παρα. 491 – 492)

Αντιθέτως, στην περίπτωση της Cardiff Bus, ο OFT είχε προχωρήσει στην έκδοση καταδικαστικής Απόφασης αλλά δεν είχε επιβάλει οποιοδήποτε πρόστιμο ένεκα εφαρμογής συγκεκριμένων νομοθετικών προνοιών για συμπεριφορά ελλάσσονος σημασίας (*conduct of minor significance* όταν ο ετήσιος κύκλος εργασιών μίας επιχείρησης κατά το έτος της συγκεκριμένης παραβίασης δεν ήταν άνω των £50 εκατ. (παρα. 493 και Απόφαση OFT αρ. CA98/01/2008 παρα. 8.6)

Επομένως, μπορούσαν να επιδικαστούν παραδειγματικές αποζημιώσεις.

Δικαίωμα σε Πλήρη Αποζημίωση

Εισήγηση για κατ' αναλογία εφαρμογή των Αρχών της Devenish και της Cardiff Bus όσον αφορά την επιδίκαση επαυξημένων αποζημιώσεων (aggravated damages)

Απόφαση ΑΔΚ ημ. 23.02.1983 Πολιτική Έφεση αρ. 5994 (1982) 1 C.L.R. 65

Οι επαυξημένες αποζημιώσεις αποτελούν μία ενδιάμεση κατηγορία μεταξύ αποζημιώσεων στην βάση της αρχής της αποζημίωσης (compensatory damages) και τιμωρητικών αποζημιώσεων (exemplary damages), ένα είδος επαυξημένων, ως προς την αρχή της αποζημίωσης, αποζημιώσεων, επαυξημένων στο βαθμό που καταδεικνύουν την αποδοκιμασία του Δικαστηρίου αναφορικά με την συμπεριφορά του Εναγόμενου αλλά εντός του πεδίου των αποζημιώσεων στην βάση της αρχής της αποζημίωσης (compensatory damages). (παρα. 77)

Παραγραφή - Άρθρο 10 Ν. 113(I)/2017

Ανεξάρτητα από τις διατάξεις οποιουδήποτε άλλου Νόμου, η Περίοδος Παραγραφής για την άσκηση Αγωγής Αποζημίωσης, είναι εξαετής.

Ανεξάρτητα από τις διατάξεις οποιουδήποτε άλλου Νόμου, η Περίοδος Παραγραφής για την άσκηση αγωγών αποζημίωσης, δεν αρχίζει πριν από την παύση της παράβασης του Δικαίου Ανταγωνισμού και προτού ο Ενάγοντας λάβει γνώση ή μπορεί ευλόγως να αναμένεται ότι γνωρίζει τα εξής:

- (α) Τη συμπεριφορά και το γεγονός που συνιστά παράβαση του Δικαίου Ανταγωνισμού,
- (β) το γεγονός ότι η παράβαση του Δικαίου Ανταγωνισμού προκάλεσε ζημία στον ίδιο, και
- (γ) την ταυτότητα του Παραβάτη.

Η Περίοδος Παραγραφής αναστέλλεται εάν Εθνική Αρχή Ανταγωνισμού (όπως η ΕΠΑ) ή η Ευρωπαϊκή Επιτροπή λάβει μέτρα, τα οποία αποβλέπουν στη διερεύνηση ή τη διαδικασία για παράβαση του Δικαίου Ανταγωνισμού με την οποία σχετίζεται η Αγωγή Αποζημίωσης.

Η αναστολή λήγει 1 έτος μετά την έκδοση Τελεσίδικης Απόφασης για την παράβαση ή μετά την περάτωση της διαδικασίας με άλλον τρόπο.

Παραγραφή

Απόφαση Δικαστηρίου Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) ημ. 25.07.2018 Υπόθεση C-123/16 Orange Polska SA v. Ευρωπαϊκής Επιτροπής (αιτιολογική σκέψη 37)

Η εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διαπίστωση παραβάσεως διαπραχθείσας στο παρελθόν στοιχειοθετεί, στο πλαίσιο αγωγών αποζημιώσεως, την ευθύνη της οικείας επιχειρήσεως. Αφετέρου, μια τέτοια διαπίστωση, ακόμη και αν δεν επιβληθεί πρόστιμο, μπορεί να αποβεί ζημιογόνος για την επιχείρηση διότι έχει ως αποτέλεσμα την αναστολή των προθεσμιών παραγραφής για την άσκηση αγωγών αποζημιώσεως, όπως προβλέπεται στο Άρθρο 10(4) της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ.

Επομένως, η έναρξη διαδικασίας διερεύνησης ή διαπίστωσης παραβάσεως από Εθνική Αρχή Ανταγωνισμού (όπως η ΕΠΑ) ή την Ευρωπαϊκή Επιτροπή οδηγεί ουσιαστικά, μέσω της αναστολής των προθεσμιών παραγραφής, σε παράταση της χρονικής περιόδου εντός της οποίας ο Εναγόμενος μπορεί να αντιμετωπίσει αστική διαδικασία για επιδίκαση αποζημιώσεων, με αποτέλεσμα την ανάγκη ύπαρξης μελλοντικών οικονομικών προβλέψεων και εξασφαλίσεων.

Αποκάλυψη Εγγράφων και Πληροφοριών - Κοινοποίηση Αποδεικτικών Στοιχείων

Άρθρο 5 Ν. 113(Ι)/117

Υπό την αίρεση των προνοιών των Άρθρων 6, 7 και 8, κατόπιν αιτήματος του Ενάγοντος ή του Εναγομένου, το Δικαστήριο δύναται να διατάξει τον Ενάγοντα ή τον Εναγόμενο ή ακόμη και Τρίτο Πρόσωπο να κοινοποιήσει συγκεκριμένα αποδεικτικά στοιχεία ή κατηγορίες τέτοιων στοιχείων, τα οποία έχει υπό τον έλεγχό του, εφόσον αυτά προσδιορίζονται με σαφή και συγκεκριμένο τρόπο από τον Αιτητή με τεκμηριωμένο αίτημα του, στη βάση ευλόγως διαθέσιμων στοιχείων για πραγματικά περιστατικά.

Κατά τη λήψη απόφασης για κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων, το Δικαστήριο εφαρμόζει την αρχή της αναλογικότητας και για να κρίνει κατά πόσο η κοινοποίηση που ζητά ένας διάδικος είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας.

Το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη τα έννομα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων διαδίκων και τρίτων προσώπων, και ειδικότερα:

(α) το βαθμό στον οποίο η αγωγή ή η υπεράσπιση υποστηρίζεται από διαθέσιμα στοιχεία για πραγματικά περιστατικά και αποδεικτικά στοιχεία που δικαιολογούν το αίτημα κοινοποίησης,

(β) την έκταση και το κόστος της κοινοποίησης, ιδίως για τυχόν εμπλεκόμενα τρίτα μέρη, προκειμένου να αποφευχθεί η αναζήτηση πληροφοριών που δεν προσδιορίζονται, η οποία είναι απίθανο να είναι σημαντική για τα διάδικα μέρη, και

(γ) κατά πόσο τα αποδεικτικά στοιχεία των οποίων ζητείται η κοινοποίηση περιέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες, που αφορούν ιδίως τρίτους, όπως και τις λεπτομέρειες για την προστασία των εν λόγω εμπιστευτικών πληροφοριών.

Αποκάλυψη Εγγράφων και Πληροφοριών - Κοινοποίηση Αποδεικτικών Στοιχείων

Άρθρο 6 Ν. 113(Ι)/117

Το Δικαστήριο, όταν διατάσσει την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων που περιλαμβάνονται στο φάκελο Εθνικής Αρχής Ανταγωνισμού ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αξιολογεί το σχετικό αίτημα, τηρώντας την αρχή της αναλογικότητας και εξετάζοντας επιπρόσθετα:

(α) κατά πόσο το αίτημα έχει διατυπωθεί ειδικά σε σχέση με τη φύση, το αντικείμενο ή το περιεχόμενο των εγγράφων που υποβλήθηκαν σε Εθνική Αρχή Ανταγωνισμού ή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή παρέμειναν στο φάκελο αυτής της αρχής ανταγωνισμού ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και όχι ως γενικό αίτημα σχετικά με έγγραφα που υποβλήθηκαν σε Εθνική Αρχή Ανταγωνισμού ή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή,

(β) κατά πόσο ο διάδικος που ζήτησε την κοινοποίηση το έκανε σε συνάρτηση με αγωγή αποζημίωσης, ασκηθείσα ενώπιον Δικαστηρίου, και

(γ) την ανάγκη να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της δημόσιας επιβολής του Δικαίου Ανταγωνισμού.

Το Δικαστήριο δεν δύναται να απαιτήσει από διάδικο ή τρίτο να κοινοποιήσει οιαδήποτε από τις ακόλουθες κατηγορίες αποδεικτικών στοιχείων:

(α) Δηλώσεις Επιεικούς Μεταχείρισης, και

(β) Υπομνήματα για Διακανονισμό.

Αποκάλυψη Εγγράφων και Πληροφοριών - Κοινοποίηση Αποδεικτικών Στοιχείων

Εισήγηση για σχετική έκδοση από το Ανώτατο Δικαστήριο Κύπρου Διαδικαστικών Κανονισμών δυνάμει του σχετικού δικαιοδοτικού Άρθρου 19(2) Ν. 113(I)/2017

Εφαρμογή στο Ηνωμένο Βασίλειο νέων ειδικών Δικονομικών Κανόνων όσον αφορά το συγκεκριμένο ζήτημα, και συγκεκριμένα (α) της Practice Direction 31C Civil Procedure Rules (09.03.2017) και (β) της Practice Direction relating to Disclosure and Inspection of Evidence in Claims made pursuant to Parts 4 and 5 of the Competition Appeal Tribunal Rules 2015 (CAT President Mr. Justice Roth - 14.03.2017)

Απόφαση Αγγλικού High Court ημ. 16.07.2018 στην Υπόθεση Suez Group Sas and Others v. Fiat Chrysler Automobiles N.V. and others [2018] EWHC 1994 (Ch)

Mr. Justice Roth

Το Δικαστήριο προχώρησε σε παράλληλη ανάλυση της εφαρμογής του σχετικού με την αποκάλυψη εγγράφων και στοιχείων Άρθρου 5 της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ και του Practice Direction 31C, αναφέροντας (παρα. 31) ότι το Άρθρο 5 δεν επιβάλλει αυστηρά δεσμά στο εκδικάζον Δικαστήριο (impose such a straight jacket upon the national court) όσον αφορά την ανάγκη καταγραφής ενός μεγάλου αριθμού ειδικών κατηγοριών εγγράφων. Ακόμη και εάν αυτό ήταν πρακτικά δυνατόν, υφίσταται η πιθανότητα ότι συγκεκριμένα έγγραφα που ανήκουν σε αυτές τις κατηγορίες να είναι άσχετα, όταν αυτά ειπωθούν μεμονωμένα (παρα. 34).

Καθορισμός του Ύψους των Αποζημιώσεων – Άρθρο 16

Για το συγκεκριμένο ζήτημα, το Δικαστήριο δύναται, εφόσον διαπιστωθεί ότι ο Ενάγοντας υπέστη ζημία, πλην όμως είναι πρακτικά αδύνατο ή υπερβολικά δυσχερές να καθοριστεί επακριβώς η προκληθείσα ζημία, βάσει των διαθέσιμων αποδεικτικών στοιχείων που τέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου, να ζητήσει τη συνδρομή της ΕΠΑ, αυτεπάγγελτα ή κατόπιν αιτήματος διαδίκου, εφόσον κρίνει τούτο σκόπιμο.

Αποτελεί μαχητό τεκμήριο ότι οι παραβάσεις από συμπράξεις προκαλούν ζημία και ο παραβάτης (Εναγόμενος) έχει το δικαίωμα να αντικρούσει το εν λόγω τεκμήριο.

Καθορισμός του Ύψους των Αποζημιώσεων

Απόφαση του Αγγλικού High Court ημ. 09.10.2018 στην Υπόθεση BRITNED DEVELOPMENT LIMITED v. ABB AB and ABB LTD [2018] EWHC 2616 (Ch)

Θεωρείται η κορυφαία, πιο ενδεδεχής (198 σελίδες) και πιο πρόσφατη Απόφαση των Αγγλικών Δικαστηρίων επί Αγωγής Αποζημίωσης για Παραβάσεις του Δικαίου Ανταγωνισμού (Follow – on Action) έπειτα από την εκδοθείσα Απόφαση ημ. 02.04.2014 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Υπόθεση AT. 39610 — Ηλεκτρικά καλώδια.

Η Ενάγουσα υποστήριξε ότι, ένεκα της ύπαρξης και της δράσης του καρτέλ, είχε υποστεί ζημιές και καταχώρισε Αστική Αγωγή για Αποζημιώσεις για παράβαση Θέσμιου Καθήκοντος και συγκεκριμένα για επί σκοπού περιορισμό του ελεύθερου ανταγωνισμού κατά παράβαση του Άρθρου 101 ΣΛΕΕ (παρα. 6).

Καθορισμός του Ύψους των Αποζημιώσεων

Απόφαση του Αγγλικού High Court ημ. 09.10.2018 στην Υπόθεση BRITNED DEVELOPMENT LIMITED v. ABB AB and ABB LTD [2018] EWHC 2616 (Ch)

Mr. Justice Marcus Smith

Υπήρξε παραδοχή από την Ενάγουσα ότι τα γεγονότα της συγκεκριμένης Υπόθεσης χρονικά δεν υπάγονταν στην εφαρμογή της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ και της αντίστοιχης τροποποίησης της σχετικής Αγγλικής Νομοθεσίας Competition Act 1998 (παρα. 21).

Το Δικαστήριο έλαβε υπόψην του το σύνολο της μαρτυρίας (Μέρος C. της Απόφασης), που περιελάμβανε κατάθεση μαρτύρων με γνώση των γεγονότων (αντιπροσώπων των διαδίκων), τεκμήρια υπό τη μορφή εγγράφων, την σχετική Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και κατάθεση εμπειρογνομόνων – οικονομολόγων, η μαρτυρία των οποίων παρουσιάστηκε εκ μέρους εκάστου των διαδίκων.

«Έκαστη μορφή μαρτυρίας παρουσίασε διαφορετικές και συγκεκριμένες δυσκολίες όσον αφορά τόσο την αξιολόγηση όσο και την εξαγωγή συμπερασμάτων» (παρα. 27)

Καθορισμός του Ύψους των Αποζημιώσεων

Απόφαση του Αγγλικού High Court ημ. 09.10.2018 στην Υπόθεση BRITNED DEVELOPMENT LIMITED v. ABB AB and ABB LTD [2018] EWHC 2616 (Ch)

Mr. Justice Marcus Smith

Όσον αφορά την Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, λέχθηκε ότι το Δικαστήριο αποδέχεται τις μή δεσμευτικές αιτιολογικές σκέψεις (non – binding recitals) αυτής μόνο εκεί που το Δικαστήριο έκρινε ότι αποτελούν εύρημα στο οποίο το ίδιο το Δικαστήριο δύναται να προβεί υπό την θεώρηση της μαρτυρίας που παρουσιάστηκε ενώπιον του στο σύνολο της (παρα. 71).

Όσον αφορά τη μαρτυρία των Εμπειρογνομόνων – Οικονομολόγων, το Δικαστήριο σημείωσε ότι οι Εμπειρογνώμονες υιοθέτησαν πολύ διαφορετικούς τρόπους προσέγγισης ως προς τον τρόπο ανάλυσης των επιπτώσεων του καρτέλ και την υπερχρέωση που η Ενάγουσα υπέβαλε ότι είχε προκληθεί από το καρτέλ (παρα. 285).

Καθορισμός του Ύψους των Αποζημιώσεων

Απόφαση του Αγγλικού High Court ημ. 09.10.2018 στην Υπόθεση BRITNED DEVELOPMENT LIMITED v. ABB AB and ABB LTD [2018] EWHC 2616 (Ch)

Mr. Justice Marcus Smith

Το Δικαστήριο παρέπεμψε, ως προς τις μαρτυρίες των εμπειρογνομόνων, μεταξύ άλλων:

- ❖ στον Πρακτικό Οδηγό Ποσοτικοποίησης της Βλάβης για Αγωγές Αποζημίωσης που στηρίζονται σε παράβαση των Άρθρων 101 ή 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ημ. 11.06.2013 {C(2013) 3440} που συνοδεύει την σχετική Ανακοίνωση ημ. 13.06.2013 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2013/C 167/07) (παρα. 12(8)(d) και 309),
- ❖ σε Στατιστικά Εργαλεία και Μεθόδους Ανάλυσης (παρα. 293 – 308),
- ❖ στην ανάλυση που σχετίζεται με one – sided and two sided hypothesis testing (παρα. 310 – 311),
- ❖ στην ανάλυση σε σχέση με αντίστοιχα έργα (comparable projects) (παρα. 325), και
- ❖ στην οικονομετρική ανάλυση της σχέσης μεταξύ τιμών και πραγματικών κόστων της Εναγόμενης (παρα. 334 – 338).

Το Δικαστήριο κατέληξε στο ότι η Αγωγή για Υπερχρέωση είχε επιτύχει και το σχετικό ποσό που δικαιούταν η Ενάγουσα ήταν €13,009,568 πλέον τόκους (παρα. 550).

Καθορισμός του Ύψους των Αποζημιώσεων

Επικουρική (Supplemental) επί του ύψους των αποζημιώσεων, Απόφαση του Αγγλικού High Court ημ. 01.11.2018 επί της ίδιας υπόθεσης BRITNED DEVELOPMENT LIMITED v. ABB AB and ABB LTD [2018] EWHC 2913 (Ch)

Mr. Justice Marcus Smith

Η υπόθεση (assumption) που είχε περιληφθεί στην παράγραφο 538 της προηγούμενης Απόφασης, είχε καθοριστικό ρόλο στον υπολογισμό του ύψους των αποζημιώσεων που το Δικαστήριο είχε επιδικάσει αποσκοπώντας στην πλήρη απόδοση αποζημιώσεων σύμφωνα με τον Νόμο και όχι σε υπέρ του δέοντος αποζημίωση.

[Σημειώνεται ότι στην παράγραφο 538 αναφερόταν ότι οιοσδήποτε αποζημιώσεις θα εδίδοντο στην Ενάγουσα θα λαμβάνονταν υπόψη σε συνάρτηση με το ύψος του κανονιστικού ανώτερου πλαισίου (regulatory cap) όσον αφορά τα έσοδα για διαχειριστές δικτύων μεταφοράς.]

Υπό τις περιστάσεις διαφαίνεται ότι η υπόθεση αυτή δεν στηρίζεται ιδιαίτερος και επομένως το ύψος των αποζημιώσεων μειώνεται κατά 10% ούτως ώστε να αντικατοπτρίζει το ρίσκο της υπερ - αποζημίωσης και την ανάγκη να δοθεί στην Εναγόμενη το ευεργέτημα της αμφιβολίας ως προς τον υπολογισμό των αποζημιώσεων από το Δικαστήριο (παρα. 15(3)(d)).

Εισήγηση για έκδοση Κανονισμών από το Υπουργικό Συμβούλιο, σε διαβούλευση με το Ανώτατο Δικαστήριο , δυνάμει του Άρθρου 19(1) Ν. 113(I)/2017

Ως προς την προσκόμιση και παρουσίαση της μαρτυρίας εμπειρογνομώνων στα πλαίσια Αστικής Αγωγής για Αποζημιώσεις από Παράβαση Δικαίου του Ανταγωνισμού. Επί τούτου σχετική παραπομπή γίνεται στις:

- ❖ Διαδικαστικοί Κανονισμοί Αγγλικού Competition Appeal Tribunal - CAT The Guide to Proceedings 2015 – Evidence (σελ. 107 – 113). Έγγραφο προσβάσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.catribunal.org.uk/rules-and-guidance>
- ❖ Βέλτιστες Πρακτικές για Έκδοση Οικονομικής Γνωμάτευσης (Best practices for expert economic opinions) της Ομοσπονδιακής Επιτροπής Ανταγωνισμού της Γερμανίας ημερομηνίας 20.10.2010. Έγγραφο προσβάσιμο (στη Γερμανική και στην Αγγλική γλώσσα) στην ιστοσελίδα https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Meldung/EN/Pressemitteilungen/2010/20_10_2010_%C3%96konomische-Gutachten.html

Ανασταλτικά και άλλα Αποτελέσματα της Συναινετικής Επίλυσης Διαφορών – Άρθρο 17 Ν. 113(Ι)/2017

- ❖ Η Περίοδος Παραγραφής για την άσκηση Αγωγής Αποζημίωσης αναστέλλεται κατά τη διάρκεια διαδικασίας συναινετικής επίλυσης διαφορών.
- ❖ Υπό την επιφύλαξη των σχετικών με τη διαιτησία διατάξεων του Δικαίου της Κυπριακής Δημοκρατίας, το Δικαστήριο που επιλαμβάνεται Αγωγής Αποζημίωσης δύναται να αναστείλει μέχρι 2 έτη τη διαδικασία, στις περιπτώσεις που οι διάδικοι συμμετέχουν σε διαδικασία συναινετικής επίλυσης διαφορών σχετικά με την αξίωση που καλύπτεται από την εν λόγω Αγωγή Αποζημίωσης.
- ❖ Η ΕΠΑ δύναται να συνεκτιμήσει αποζημίωση που καταβλήθηκε ως αποτέλεσμα συναινετικού διακανονισμού ως ελαφρυντική περίπτωση για σκοπούς έκδοσης απόφασής της περί επιβολής προστίμου.

Αλληλεπίδραση μεταξύ Δημόσιας και Ιδιωτικής Εφαρμογής του Δικαίου του Ανταγωνισμού: Απόδειξη Σχέσης Συμπληρωματικής και όχι Ανταγωνιστικής

Άρθρο 17(3) Ν. 113(Ι)/2017

- ❖ Η ΕΠΑ δύναται να συνεκτιμήσει αποζημίωση που καταβλήθηκε ως αποτέλεσμα συναινετικού διακανονισμού ως ελαφρυντική περίπτωση για σκοπούς έκδοσης απόφασής της περί επιβολής προστίμου.

Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ημ. 30.10.2002 COMP/35.587 PO Video Games, COMP/35.706 PO Nintendo Distribution, και COMP/36.321 Omega — Nintendo (2003/675/EK)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χορήγησε μείωση του διοικητικού προστίμου στην Καταγγελλόμενη καθώς αυτή, μετά την απόφασή της να συνεργαστεί και κατόπιν προτροπής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, προσέφερε σημαντική χρηματική αποζημίωση σε τρίτους που προσδιορίζονται στην κοινοποίηση αιτιάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διότι υπέστησαν οικονομική ζημία λόγω των δραστηριοτήτων της Καταγγελλόμενης (αιτιολογικές σκέψεις 440 – 441).

Ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας

Παντελής Χριστοφίδης
Δικηγόρος
εκ μέρους Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου (ΠΔΣ)